

Informazio Buletina

10-2020

Nafarroako Gobierno
Gobernua de Navarra

 Fondo Europeo Agrícola de Desarrollo Rural:
Europa invierte en las zonas rurales

Nafarroa 700 operadore ekologikoetatik gertu dago

#3

Europak 2030ean nekazaritzaren % 25 ekologikoa izatea nahi du

#6

9 Iruñeko EKOmerkatuak zazpi edizio bete ditu

11 Sektore ekologikoaren ahaleginak V. Azoka Ekologikoa sendotu du

13 Gure Sustraiak baserri-eskolak eta hiru ikastolek menu osasungarriak, ekologikoak, lokalak eta lehen mailako produkzioak hornituak ezartzen dituzte

15 Elkarrizketa: Dolores Raigon. SEAEko (Nekazaritza Ekologikoaren Espainiako Elkarte lehendakariordea)

19 Kontrol teknikariak, ziurtapen ekologikorako gakoak

22 Aurrerapausoa Nafarroako zerealista ekologikoentzat

Nafarroa 700 operadore ekologikoetatik gertu dago

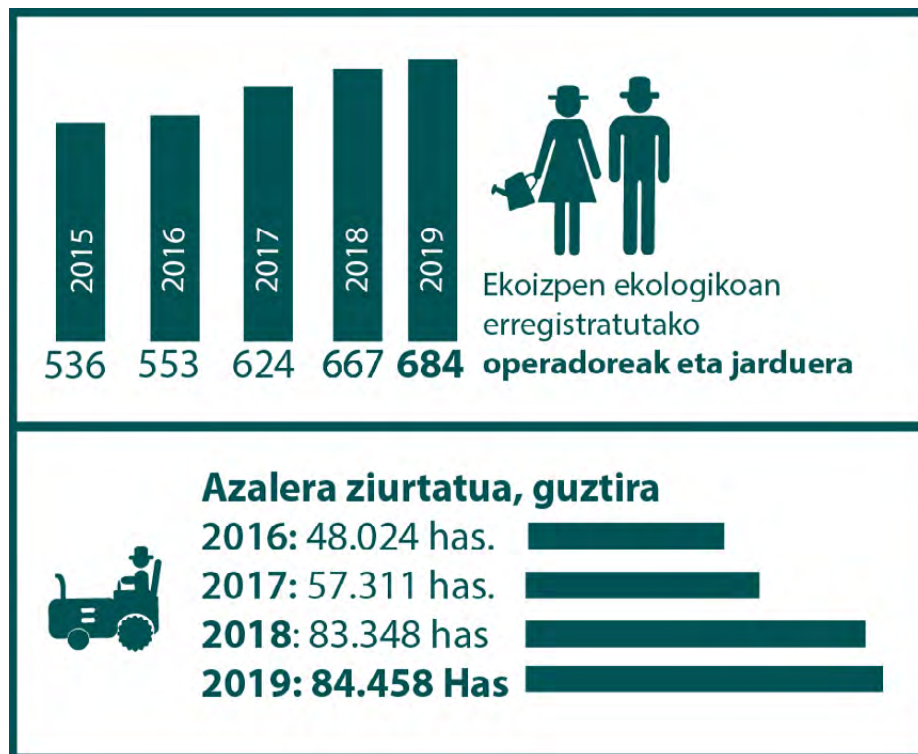
Nafarroako ekoizpen ekologikoa 1996an 700 ha izatetik 2020an 84.000 ha baino gehiago izatera igaro da, eta 684 pertsona eta enpresa eragile ditu. Hazkunde hori fenomeno globala da dagoeneko. Espainia da, dagoeneko, laborantza ekologikoan hektarea gehien dituen munduko laugarren herrialdea; azken urtean, %4,8ko hazkundera izan du azaleran.

Ekoizpen ekologikoa hazten ari da beste urte batez, ingurumenaz, jasagarritasunaz eta elikadura osasuntsuaz gero eta kezkatuago dagoen gizarte baten babespean. Eurostat, Biofach, Fibl, Nekazaritza Ministerioa edo Nafarroako Gobernuko Landa Garapenerako Departamentua bezalako iturrietan lortutako azken datuek erakusten dutenez, hazkunde iraunkorra izan dute denboran zehar, eta kontsumitzaileek interesa agertu dute. Horren ondorioz, Espainian azken urtean 10 kontsumitzailetik 6 hasi dira elikagai ekologikoak erosten.

Ziurtatutako nekazaritzako azalera osoa bikoiztu egin da azken 3 urteetan: 2017an 48.024,53 ha ziren, eta 2020ko urtarrilean 84.458 ha

Nafarroan, 2020ko urtarrilean, CPAEN/NNPEKen kontrolpean zegoen azalera osoa 84.458 ha-koa izan zen; horietatik, nekazaritza-azalera ziurtatuari - Laborantzara eta abeltzaintza ekologikora bideratutakoak, baso-azalera eta zuhaitzak alde batera utzita - 38.365 ha dagozkio, hau da, nekazaritza-azalera osoaren % 6,5. Operadoreen kopurua 2019ko urtarrilean 667 izatetik 2020ko urtarrilean 684 izatera igaro da, % 2,5 gehiago.

Nafarroako nekazaritzako ekoizpen ekologikoaren datuak

Hazkunde hori bat dator sektoreak maila guztietan islatzen duenarekin: munduan, Europan, estatuan eta autonomia-erkidegoan. Estatistikek erakusten dute hazkunde jarraituaren joera eta Espainiako ekoizpen ekologikoaren finkapena; azken bost urteetan, bio azalera osoaren urteko batez besteko hazkundea % 7,5ekoa izan da. Espainia da Europako Batasuneko lehen ekotizatua, azalerari dagokionez, eta munduko laugarrena.

2017tik 2020ra bitartean, 624 pertsona eta enpresa operadore izatetik 684 izatera igaro dira

CPAEN/NNPEKek 1.300 elikagai ekologiko baino gehiago ziurtatzen ditu, era guztietako operadoreak tartean direla, hasi ustiategi txikietatik eta enpresa handietaraino

Munduari begiratzen badiogu, ikusiko dugu datuek adierazten dutela pertsona eta enpresa operadoreen kopurua, azalera eta negozio-bolumena ere asko hazi direla, eta azken hori ehun mila milioi euro ingurukoa dela.

Europari dagokionez, Europako Batasunaren helburuak, "Baserritik mahaira" estrategian zehaztutakoak, aurreikusten du 2030erako EBko nekazaritzako azalera osoaren %25 ekologikoa izatea, ongarrien erabilera gutxienez %20 murriztea eta fitosanitarioen erabilera %50 murriztea, eta elikadura-sistema osasungarria eta erabat jasangarria sortzea.

CPAEN/NNPEKen 2020ko txostena [hemen](#) deskarga dezakezu.

Europako Batzordeak nahi du 2030erako EBko nekazaritzako azalera osoaren %25 ekologikoa izatea

Europar, nekazaritza ekologikoaren negoziozifra 40.000 milioi eurotik gorakoa izan da

Azken 3 urteetan elikagai ekologikoen erosketek 700 milioi euro egin dute gora Espainian

Europak 2030ean nekazaritzaren % 25 ekologikoa izatea nahi du

Europako Batzordeak 2020ko maiatzean argitaratu zuen nekazaritza eta abeltzaintza jasangarriari buruzko estrategia berria, asmo handiagoko helburu berriekin, klima-aldaketarekiko kezkak, kutsadura handitzeak, lurzoruen ugalkortasuna babesteak eta Covid-19 pandemiak eraginda. Lan-ildo berri horren arabera, Batzordeak nekazaritzako lurren %25 ekologikoak izatea nahi du hemendik 2030era.

Estrategia berria honetan oinarritzen da: koronabirusaren krisiak nabarmendu du beharrezkoa dela elikadura-sistema sendo eta erresilientea lortzea, egoera guztietan funtzionatuko duena eta herritarrei elikagaien hornidura egokia prezio eskuragarrietan bermatzeko gai izango dena. "Gure osasunaren, ekosistemen, hornikuntza-kateen, kontsumo-jarraibideen eta planetaren mugen arteko harremanez ere oso kontziente egin gaitu", dio bere argudioak. Adierazi duenez, argi dago askoz gehiago egin behar dugula osasunari eusteko, bai gurea, bai planetarena, eta pandemia adibide

Europako Batzordeak ziurtatu duenez, koronabirusaren krisiak "gure osasunaren, ekosistemen, hornidura-kateen, kontsumo-jarraibideen eta planetaren mugen arteko erlazioez oso kontziente egin gaitu"

bat baino ez da: "Gure elikadura-sistema mehatxatuta dago eta jasangarriagoa eta erresilienteagoa izan behar du". Estrategiak asmo handiko helburuak finkatzen ditu, hala nola plagizida kimikoen erabilera eta arriskua %50 murriztea eta plagizida arriskutsuenen erabilera %50 murriztea hemendik 2030era bitartean. Halaber, mantengugaien galetrak gutxienez % 50 murriztea bilatzen

du, lurzorua ugalkortasuna ez dela hondatuko bermatuz, eta horrek ongarrrien erabilera % 20 murriztuko du gutxienez. Gainera, abeltzaintza eta akuikultura kontuan hartzen ditu ere, eta horietarako antimikrobianoen salmenta %50 murriztu nahi du. Helburua, esan bezala, nekazaritza-lurren % 25 nekazaritza ekologikorako erabiltzea da, hemendik 2030era bitartean.

**Baserritik mahaira
estrategiaren helburua
da nekazaritzarako
lurren %25 ekologikoak
izatea hemendik
2030era**

Estrategia berriaren gako batzuk

Negozio ekologikoaren eredu berriaren adibide bat nekazariak eta basozainek karbonoa harrapatzea da, eta horrek klima-aldaketaren aurka borrokatzeko balioko du. Atmosferatik CO₂ ezabatzen duten nekazaritza-jarduerek klima-neutraltasunaren helburua lortzen laguntzen dute, eta konpentsatu egin behar dira, dokumentuak dioenez, nekazaritza-politika bateratuaren bidez (NPB) edo beste ekimen publiko edo pribatu batzuen bidez (karbonoaren merkatua). Adibidez, mahasti ekologikoen laborantzak karbono-aztarna % 33 murrizten du, zerealena % 42, fruta-arbolena % 60 eta olibondoena % 100.

Europar Batasunean nekazaritza ekologikoaren helburua lortzeko, batzordeak esan du funtsezkoa dela sektorearen garapen ekonomiko iraunkorra bermatzea eta eskaria sustatzea. Nekazaritza-politika bateratuko (NPB) neurriez gain (erregimen ekologikoak, inbertsioak eta aholkularitza-zerbitzuak), eta arrantza-politika bateratuko (APB) neurriez gain, Batzordeak nekazaritza ekologikoari buruzko ekintza-plana aurkeztuko du.

Batzordeak borondatezko adierazpen ekologikoak bateratzeko aukera aztertuko du, eta elikagai iraunkorrak etiketatzeko esparrua sortuko du, nutrizioaren, klimaren, ingurumenaren eta gizartearen alderdiak jasoko dituena.

Hona [hemen](#) Europako Batzordearen dokumentu osoa: "Baserritik mahaira".

Atmosferako CO₂ ezabatzen duten nekazaritza-jarduerek neutraltasun klimatikoaren helburua lortzen laguntzen dute, eta saritu egin behar dira

Europako Batzordeak dio funtsezkoa dela sektorearen garapen ekonomiko jasangarria bermatzea eta eskaria sustatzea

Iruñeko EKOMerkatuak zazpi edizio bete ditu

Iruñeko EKOMerkatua hileko lehen larunbatero egiten da Iruñeko Autobus Geltoki Zaharreko nasetan. Hitzordu horretan elikagai ekologikoak ekoizten dituzten pertsonak biltzen dira, eta bisitariei erosteko aukera emateaz gain, gero etxera eramango dutena lantzen eta egiten dutenak ezagutzeko aukera ere ematen diete. Martxoan inauguratu zutenetik zazpi edizio egin dira, azken seiak jarraian, apirileko derrigorrezko etenaldiaren ondoren.

EKOmerkatua egutegiko hitzordu finko bihurtu da produktiotik zuzenean elikagai ekologikoak erosi nahi dituztenentzat. Topaketa hau hileko lehen larunbatean egiten da, eta CPAEN/NNPEKek abian jarritako proiektu estrategiko handienetako bat da. Izan ere, Nafarroako sektore ekologikoaren eskariari erantzuten dio: zuzeneko salmentarako lekua izatea, lehen sektorean balio erantsiaren zatia proiektatzeko. Bidezko prezioak ditu bai ekoizpenerako bai kontsumitzaileentzat, eta, hala, nekazaritza ekologikoaren eta landa-eremuen garrantziari buruz sentsibilizatzeko gune bihurtu da. Salmenta-postuez gain, EKOmerkatuak hura osatzen duten hainbat jarduera antolatzen ditu: Nekazaritza eta ekologiararen arloko sentsibilizazio-jarduerak, tokiko gastronomia eta kontsumo arduratsua, edizio bakoitzean egiten direnak, hala nola kontserba-tailer bat, ardo eta olio dastaketak edo herbario grafiko bat sortzea. Horiei EKOmerkatuaren aurreko ostegunean egiten den EKOtopaketa

EKOmerkatuak Nafarroako sektore ekologikoaren eskariari erantzuten dio: zuzeneko salmentarako leku bat izatea, prezio justuekin, bai ekoizpenerako, bai kontsumitzaileentzako

Helburua da produktu ekologikoa eta tokikoa sustatzea eta herritarrei hurbiltzea, eta merkatu tradizionalak hiri eta landa-eremuen arteko loturan duten eginkizuna indartzea

gehitu behar zaie. Bertan, Nafarroako sukaldari ezberdinek tokiko jaki ekologikoak dituzten platerak prestatzen irakasten dute, eta gero, Koldo Garcia Llorens Geltokiko sukaldariarekin batera prestatutako afari batean zerbitzatzen dira, ekoizleak bertan egoteaz gain. EKOmerkatuaren proiektua CPAEN/NNPEKek ekimena da eta Europako finantzaketa izan du Nafarroako Gobernuaren bitartez. Hala, proiektuaren % 90eko finantzaketa izan da, Nafarroako Gobernuaren Landa Garapenerako Pro-

gramaren 16.2 neurriaren bidez. Neurri hori Landa Garapenerako Europako Nekazaritza Funtzak (LGENF) finantzatu du. Neurri horrek proiektu pilotuak finantzatzeko aukera ematen du, eta, kasu honetan, ekoizpen-etxeei aukera eman die merkataritza-estrategia kolektibo berritzaileak garatzeko, azken kontsumitzailearengana modu eraginkorrean iristeko, hiriguneetako merkaturatze-bide zuzenen bidez.

Iruñeko Autobus Geltoki Zaharreko nasa Iruñeko Udalarekin sinatutako hitzarmenari esker erabili ahal izan dira. Izan ere, Iruñeko Udalak utzi egin du leku hori.

EKOmerkatuari buruzko informazio guztia: www.ekomercado.org

Sektore ekologikoaren ahaleginak V. Azoka Ekologikoa sendotu du

Nafarroako sektore ekologikoa etengabe ibili da pandemia osoan, eta ekimen ugari izan ditu, besteak beste, on line dendak, EKOmerkatua eta, jakina, Nafarroako Azoka Ekologikoa. Azoka arrakastaz eta segurtasunez egin zen, bi hitz nagusi Garai hauetan. Talde politikoetako ordezkarien bisita izan da aurtengo jarduera aipagarrienetako bat. Horri esker, CPAEN/NNPEKen helburuak azaldu eta Europan gertatzen ari diren aldaketen berri eman ahal izan zitzairen, Nafarroako sektorean garrantzi handia baitute.

Irailaren 18, 19 eta 20an Nafarroako V. Azoka Ekologikoa egin zen. Hiru egunetan produktu ekologikoen 30 postu baino gehiago eta adin guztietako jendearentzako jarduerak izan ziren; hitzordura 2.400 pertsona hurbildu ziren, ohiko heren bat, osasun-arloto prebentzio-neurriak zirela eta. CPAEN/NNPEKek positibotzat jo du azokak izan duen harrera. Sektore ekologikoaren ahalegin horrek zuzeneko salmentaren alde egiten jarraitzen du, eta merkatuak eta azokak gaur egungo testuinguruan egiten jarraitzeko beharra aldarrikatzen du, segurtasun eta prebentzio-neurriak betez.

Parlamentuko taldeek Nafarroako V. Azoka Ekologikoa bisitatu zuten CPAEN/NNPEKeko zuzendaritzarekin batera

Edizio honetan, pandemiak ezarritako baldintzez gain, eremu politikoko pertsonen presentzia nabarmendu da. Azoka hasteko, bisita gidatua egin zitzaion Parlamentuko talde politikoei, eta haiekin bat egin zuten Itziar Gómez Landa Garapeneko eta Ingurumeneko sailburuak eta Unai Hualde Nafarroako Parlamentuko lehendakariak. Edorta Lezaun CPAEN/NNPEKeko lehendakariak, Silvia Larrañeta CPAEN/NNPEKeko teknikariak eta Miriam Otxotorena gazta ekologikoaren ekoizleak Nafarroako sektore ekologikoaren aldarrikapenak eta beharrak azaldu zituzten. Aditzaera eman zen Nafarroan nekazaritza ekologikoan 84.000 ha eta 1.300 elikagai ekologiko baino gehiago dituzten 684 operadore daudela. Gainera, Europaren helburuei buruz hitz egin zen, Europar Batasuneko azalera ekologikoa %25ekoa izan dadin 2030ean, eta horretarako bide luzea egin behar da Nafarroan –gaur egun %6,5ekoa da-. CPAEN/NNPEKek aukera gisa baloratu du azokara hur-

Azoka finkatua, bai ekoizleentzat bai kontsumitzaileentzat, tokiko ekoizpen ekologikoa elkartzeko eta sustatzeko gune gisa

bildu ziren politikariekin izandako topaketa, bai modu formalean, bai modu partikularrean egin zutenekin, hala nola María Chivite presidentearekin eta Mikel Irujo Kanpo Ekintzako zuzendari nagusiarekin, haiekin eztabaidatzeko, ideia berriak mahai gainean jartzeko eta ekoizpen ekologikoaren aldeko apustua egiteko lankidetzabide berriak ezartzeko.

Gure Sustraiak baserri-eskolak eta hiru ikastolek menu osasungarriak, ekologikoak, bertakoak eta lehen mailako produkzioak hornituak ezartzen dituzte

CPAEN/NNPEKek sustatutako proiektua da, eta jantoki kolektiboak, ekologikoak eta iraunkorrak sustatzeko Nafarroako Gobernuko Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentuarekin sinatutako hitzarmenari esker ezarri ahal izan da. Menu berri hauek ezartzeko, Nafarroako Ikastolen Elkarteak eta Ekoaldeak lagundu dute, kolektibitateetarako eta horeca kanalerako elikagai ekologikoak banatzeko zentro logistiko gisa.

CPAEN/NNPEKek, azken lau urteotan, menu osasungarriak, jasangarriak eta ekologikoak ezartzea bultzatu du Iruñeko Haur Eskoletan, edo Tuterako Argia ikastola bezalako proiektuetan. Horrela, herritarren kezkarri erantzuten dio, menuak ezartzeko laguntza eskainiz, eta, aldi berean, elikagai ekologikoak eta tokiko nekazaritza ekologikoa sustatzen ditu. Menu horiek osasun-agintariek nutrizio-irizpideei buruz emandako gomendioei jarraitzen diete, eta garaian garaiko elikagaiak, freskoak, tokikoak eta ekologikoak, sartzen dituzte.

Metatutako esperientziari esker, egindako lanarekin jarraitu ahal izan da, eta, lehen urrats horien ondoren, beste lau jantoki kolektibo gehitu dira: gure Sustraiak baserri-eskola eta Jaso Ikastola, Paz de Ziganda eta Tantirumairu ikastolak. Azken hiru horiek Nafarroako Ikastolen Elkartek bultzatutako "Janos" proiektuaren barruan daude, eta menu horiek ordezkatzeko dituen ikastoletan pixkanaka sartzearen aldeko apustua egiten du.

Baina lana ez da amaitu, eta, beraz, CPAEN/NNPEKek lanean jarraitzen du proiektuan ikastetxe berriak sartzeko, eta gero eta esperientzia handiagoa du, publikoan zein pribatuan.

Ikastetxeetako proiektuak menu jasangarri eta osasungarrietarako trantsizioari heltzen dio, elikaduraren erabateko aldateta gisa. Menuen egiturari lan egin da, nutrizio-irizpideei, plateren elaborazioei eta sukaldeek elikagai freskoak eta sasoiak sartzeko duten gaitasunari ja-

Janos Proiektua zenbakitan

- **Menu kopurua eguneko: 1.480**
- **Urteko menu kopurua guztira: 260.000**
- **Inplikaturako ekoizle kopurua: 23**
- **Sartutako hurbileko elikagai ekologikoak: arroza, oloa, pasta, lekaleak, irina, kontserba, arrautza, olio, yogurta, askotariko barazkiak.**

rraiki; horrek eskatzen du zentroen inplikazio aktiboa, bai zuzendaritzarena, bai sukaldeko langileena, bai zaintzaileena eta irakasleena. Abian jartzeko, CPAEN/NNPEKeko teknikariek, nutrizionista baten eta Menjadors Ecologics enpresaren aholkularitzak parte hartu dute. Azken hauek, eredu hori Espainia osoko jantoki kolektiboetan ezartzen esperientzia dute.

Ekoalde Nafarroako ekoizpen ekologikoaren zentro logistikoaren laguntza ere funtsezkoa izan da erosketak zentralizatzeko eta jantoki bakoitzaren behar zehatzei erantzuteko, bai eta prezio finko justuak ezartzeko ere, bai ekoizpenerako bai eskoletarako. Gainera, laboreak planifikatzeko eta eskaintza

egituratzeko lan bat egin da ekoizleekin, jantetxe kolektiboen beharretara egokitzeko. Horrek ikastetxei elikagaiak modu egonkorrean hornitzea bermatzen du, urteko prezio justuekin eta finkoekin eta sukaldeetara egokitutako kalibre eta kalitateekin.

Informazio gehiago nahi izanez gero, kontsultatu hemen:

[Gure Sustraiak proiektua](#)
[Ikastolen proiektua](#)

Elkarrizketa: Dolores Raigon. SEAEko (Nekazaritza Ekologikoaren Espainiako Elkarte lehendakariordea)

“Nahitaezkoa da subiranotasuna berreskuratzea, beste herrialde batzuekiko elikagai-mendekotasunak ondorio larriak ditu”

Dolores Raigón SEAEko (Nekazaritza Ekologikoaren Espainiako Elkarte) lehendakariordea da, eta ekoizpen ekologikoari buruzko aditu handienetako bat. Harekin hitz egin dugu “Molekulatik platerera” liburuaz, zeinak datu zientifiko ugari ematen baititu ekoizpen-sistema ekologikoetatik datorren elikaduraren garrantziari buruz; nekazaritza ekologikoaren garai honetako erronkei eta sektorearen egituraketari buruz ere hitz egingo dugu.

Liburuan mantenugaietan sakontzen duzu. Elikagai ekologikoez balio nutritibo handiagoa al dute?

Bai, eta horretarako dago nutrizio ekologikoaren eskuliburu hau, gure ikerketatik bildu ditugun milaka erreferentziatako datuen bidez balioan jartzen duena. Argitalpen hau eskuliburu formatuan idatzitako lan bat da, eta nutrizio ekologikoari buruzkoa da. Nutrizio ekologikoaren kontzeptua berria da eta nutrizioa elikadura-sistemaren maila guztiak kontuan hartzen dituen kontzeptu holistikoa dela adierazten du. Nutrizioan, elikagaien kalitatea, balantze ekologikoa eta bizi-zikloaren balantzea, elikadura-sistemek kliman duten eragina, munduko nutrizioa, elikagaien prezioak... barne hartuta. Dagoeneko ez da dieta-eredu bat edo elikadura-jarraibide batzuen jarraipen-eredu bat ezartzea soilik, elikadura eta nutrizioa beste gizarte, ingurumen eta ekologia-balio batzuekin lotuta baitaude. Adibidez, nik letxuga bat jan behar dut,

“Elikagaia merkantzia gisa sartu da. Horrek esan nahi du prezio bat duela, baina ez duela baliorik. Eta elikagaiaren kontzeptzioa balioarantz aldatu beharko genuke; horrela, erosketa-orga kontzientzia handiagoz eta iraunkortasun handiagoz bete daiteke“

eta letxuga hori jatearen eragina nire osasun-egoerara eta nutrizio-egoerara doa. Gizarte eta ingurumen-ekintza askotan eragiten du: letxuga hori hurbileko ekoizpen ekologikoko eredu batetik datorren, karbono-aztarna, tokiko ekonomiarentzako inpaktu sozialak, ekoizpen-ereduaren ingurumen-eraginak, haren garraioan sortzen duen karbono-aztarna.

Landa-mundu bizi baten garrantzia, gaurkotasun handiko gaia.

Nik dagoeneko modu agroekologikoan hitz egiten dut, landa-munduari oso lotuta dagoelako. Agro terminoa hain da garrantzitsua landa-eremuari dagokionez, eremu bizia eta landa-eremu biziak duelako. Ekologikoa, ekoizpen ekologiko eta logikora jo behar dugulako,

gure elikadurak ere logikoa izan behar duelako. Eta horregatik hitz egiten dut agroekologian elkartuta dauden hiru kontzeptu hauetaz.

Zer aukera ditu nekazaritza ekologikoak horizonte pandemiko honen aurrean?

Nik asko harritu naiz biztanleriak osasun-, ekologia-, gizarte- eta ingurumen-krisian izan duen erantzunaz. Harritu egin naiz, uste baitut biztanleriaren zati handi bat lehen aldiz jabetu dela hurbileko elikadurak duen garrantziaz. Mugak ixten direnean eta oinarritzko elikadurarako garraioberdik ez dagoe-

“Nekazaritza-elikagaien eraldaketarako ekimen txikiak dituzten ekoizleak aliatu eta egituratzeko gai izan behar dugu”

nean, salduak gaude.

Horregatik ohartu gara elikadura oso garrantzitsua dela, eta nahitaezkoa dela elikaduraren gaineko subiranotasunaren gaia berreskuratzea ere, beste herrialde batzuetako elikagaiekiko mendekotasunak ondorio larriak izan baititzake.

Ni Valentzian bizi naiz, eta inguruko ekoizleek ikusi dute elikagai ekologikoen eskaerak gora egin duela, zuzeneko salmentako nekazarien ekimen txikiek inoiz ez bezala gainezka egin zutela. Horrek ere atentzioa eman zidan. Uste dut barne-alarmaren pilotuak piztu direla eta gizarte gisa kontzientzia hartzen ari garela.

Valentziako Erkidegoan estatistikak igotzen ari ziren, eta orain askoz gehiago, 2020ko lehen hiruhilekoa bortitza izan da nekazaritza ekologikorako.

Nafarroan ere hazi egin dira hektareak eta ekoizleak 2019tik. Gainera, krisi horren aurrean, sektorea saskiak on line saltzarekin egituratu da, ohiko merkaturatze-kanalak itxita baitaude.

Txinparta atera da, eta nik uste aprobe txatu egin behar dugula. Sektore ekologikorako aukera bat da, eskemak aldatu

dizkigutelako eta, batez ere, dena galduta zegoela uste genuen sektoreetan kontzientziak sortu dituelako. Kontua da nola eutsi txinparta horri eta aldaketa geldi araztea, baina uste dut gure memoriari esango digula ezin dugula lehen bezala ikusi.

Garrantzitsua izan den beste gauza bat da etorkizuneko belaunaldiei egokitu zaiela. Harrigarria izan da lau hilabetez ezin izan dutela sozializatu. Mezua izan da zerbait txarra gertatu dela eta gauzak hobeto egin behar direla. Esperantzatuta geunden, baina orain are gehiago, belaunaldi berriak, nolabait, ingurumen-kontzientziazio handiagoa hartzen ari dira.

Nola egin daiteke kontsumitzaileek erosketa-orga modu iraunkorrean betetzeko?

Zaila da, elikagaia salgai gisa sartu delako. Horrek esan nahi du prezioa duela, baina ez duela baliorik. Eta elikagaiaren ikusmoldea baliorantz aldatu beharko genuke, eta, horrela, erosketako orga bat kontzientzia handiagoz eta jasangarritasun handiagoz bete daiteke.

Askotan erosketa-orga betetzen duzu eta prezioari bakarrik begiratzen diozu. Diru gutxi gastatu duzu, baina, zer duzu orga beteta? zenbat hondakin daude organ? Nola ekoizten dira elikagaiak? zer ekoizlerengan du eragina orga horrek? Zoritxarrez, elikagai-sistema intentsiboak jarri du elikagaietako merkant-

“Agroekologia: ‘agro’ terminoa garrantzitsua da landa-eremuari erreferentzia egiten diolako, landa-mundua biziaren alde. ‘Eko’, ekoizpen ekologikora joan behar dugulako eta ‘logika’ gure elikadura logikoa izan behar duelako”

ziaren balio guztia. Egia da, halaber, pandemiaren lehen faseetan sartu zela etxea janariz eta behar ez ditugun gauzez betetzeko eromena.

Zein dira nekazaritza ekologikoaren erronkak?

Niri gustatu zitzaidan irakurtzea estatistikak nazio-mailan atera zituztenean, ekoizpen-sistemaren azken etapa aldatu eta mugitu dela gehien: merkaturatzea eta eraldaketa. Elikagai ekologikoe-tan eraldaketa izan da beti gure atalik ahulena. Lehenengo herrialde ekoizlea izanik, nola liteke eraldaketaren hain sektore eskasa izatea? Izan ere, jakina, eraldaketan ere balio erantsia dago, ekoizlearen ahalegina, nolabait. Eta badi-rudi azken urteotan pilak jarri ditugula eta espero dugu gehiagora jotzea.

Era berean, uste dut gai izan behar du-gula nekazaritzako elikagaien eraldake-tarako ekimen txikiak dituzten ekoizleek bat egiteko eta egituratzeko. Masa pro-dukzio bat bilatzea, baina, batez ere, banaketarekin eta merkaturatzearekin osagarria dena.

Nafarroan hainbat ekimen sortu dira, hala nola Ekoalde bilketa-zentroa, hileko merkatu ekologikoa (EKOmerkatua). Nola baloratzen duzu?

Ekoizleek kontaktatzen didazuen aliantza horiek behar dituzte, banaketa era-ginkorra izan dadin. Eta uste dut eral-daketa-ekimen txikiekin ere aliantza horiek ezartzea oso interesgarria dela. Zergatik? Sarean lan egin behar dugu-lako. Ahalegin handia da, baina emait-zak lortzeko modua da.

Zer mezu helaraziko zenieke garai hauetan ekoizleei?

Nahiz eta batzuetan garai txarrak eto-rrri, egun bateko emaitzaren aurrean ez gogogabetzea; ez gara egun bateko fruitua. Atzean daramagun lan izuga-rrri baten emaitza gara. Ziurgabetasun handi baten aurrean gaude. Atzo gauza batek balio izan zuen, eta bihar ez du balio. Gaizki egiten ari ginen gauzez ere asko jabetu beharko dugu. Zuhur jokatu eta pazientzia izan behar dugu. Ez da erraza izango, baina egiten ari garen ekimenen inguruan sinetsita ba-gaude, alternatiba bat aurkituko dugu, aurrera aterako dira, beste modu batera bada ere.

Animo!

Kontrol teknikariak, ziurtapen ekologikorako gakoak

Ekologikoan ekoizteak kontrol-teknikariek ebaluatutako baldintza batzuk betetzea eskatzen du, ekoizpen ekologikoa zer den eta zer ez definitzen duen Europako araudia betetzen dela egiaztatzeaz arduratzen diren pertsonak. Lan horrek urtero jarraitzen du teknikarien auditoriekin, eta ustiategiak gutxienez urtean behin bisitatzen dituzte. Elkarrizketa honetan, Enrique Arnedo NNPEKeko zuzendari teknikoak ikuskaritza edo auditoria ekologikoa zer den eta zer urrats jarraitzen diren azaldu digu.

Zertan datza?

Egokitasunaren ebaluazioa ebaluatzen diren baldintzak betetzen diren edo ez zehaztean datza, aurkikuntzak edo ebidentziak jasoz, eta, batez ere, lau elementu edo tresna aplikatuz egiten da: behaketa, elkarrizketa, erregistroak eta laginak hartzea. Ebaluazioaren azken emaitza auditoretza-txosten batean jasotzen da, eta operadoreak zein auditoriak sinatu behar dute.

Atal horietako bakoitza defini dezakezu?

Behaketa kontrolen presentzialtasunari esker egiten da. Kontrol horietan, ekoi-zen ekologikoan konprometitutako nekazaritza-partzelen multzora sar daiteke, normalean operadoreari jakinarazi gabe, eta biltegiatze, produktu edo abeltzaintza-instalazioetara, egoera jakin batzuetan alde aurretik jakinarazi gabe. Behaketari esker, produktuak kutsatzeko edo nahasteko arriskua murrizteko edo saihesteko operadoreek hartutako kautelazko neurriak zenbateraino bete diren eta zenbateraino aplikatu diren zehatz daiteke; adibidez, produktuak behar bezala bereiztea, identifikazio egokia, garbitasun-maila, azienda behar bezala edukitzeko baldintzak, laboreen eta animalien egoera, etab. Halaber, biodibertsitatea sustatzeko, fauna osagarria babesteko edo animalien osasuna ongizate-maila handia oinarri hartuta indartzeko nekazaritzako praktika egokiak eta baimenduak aplikatzen direla egiaztatzeke balio du. Elkarrizketa auditorearen eta operadorearen arteko komunikazio-zatia da.

Zati hori oso garrantzitsua da hartutako erabakiak eta jarduerak justifikatzeko eta arrazoitzeko orduan; izan ere, operadorea bera da produkzio-unitatean identifikatutako arriskuak eta zailtasunak hobekien ezagutzen dituen, bere jarduera ezarritako baldintzak betez egiten baitu. Auditoriak iraun bitartean operadoreei egiten zaien galdera-sorta da elkarrizketa.

CPAEN/NNPEKeko kontrol-teknikariak arduratzen dira ekoizpen ekologikoa zer den eta zer ez zehazten duen Europako araudia betetzen dela egiaztatzeaz

CPAEN/NNPEKen ikuskatzaileek “in situ” egiten dituzte ebaluazioak enpresa eta ustiapen ekologiko guztietan, ziurtatuak eta aldatzen ari direnak, urtean behin gutxienez

Erregistroak egindako jarduketan oinarri eta egiaztagiri gisa balio duten froga dokumentalak dira, batez ere jasotako, erabilitako, ekoiztako eta igorritako produktuen izaera, kantitatea, erabilera, jatorria eta helmuga. Oso kontzeptu zabala da; izan ere, erregistroen egiaztapenak barne har ditzake: animalien identifikazio-erregistroak, lehengaien edo intsumoen erosketa

eta salmenta-fakturak edo albaranak, produktu fitosanitarioen erabilera-erregistroak, albaitaritza-produktuak, garbiketa-erregistroak, fabrikazio-partreak, autokontrolaren analisia, hornitzaileen ziurtagiriak eta fitxa teknikoak, etab. Erregistroak kuantifika daitezkeen betekizunak egiaztatzeko kalkuluak egiteko erabili ohi dira.

Lagina hartzea tresna erabilgarria da auditorearentzat, baimendu gabeko baliuzko jarduerak atzemateko eta ikusizko ikuskapena nahikoa ez denean, bai produktuen edo landaketaren izaeragatik, edo aplikatzeko datengatik. Kontrol ofizialak arautzen dituen araudiak berak ezartzen du laginen gutxienezko analisia urtean.

Zenbat ebaluazio egiten dira?

Auditoreek nahitaez egin behar dute ebaluazioa “in situ” urtean behin, betiere urtearen hasieran ezarritako plan-gintzaren arabera. Horrez gain, arriskuaren ebaluazioa eta hautaketa oinarri hartuta, bigarren ebaluazio bat egin daiteke urte berean, planifikatutako kontrol osagarri gisa.

Aurrerapausoa ***Nafarroako zerealista*** ***ekologikoentzat***

Nafarroako 15 zerealista ekologikok uzta osteko alea garbitzeko makina bat erosi dute. Sektorearen eskaera historikoa da, eta orain, besteak beste, alea garbitu eta bere hazi ekologikoa lortu ahal izango du. INTIAk, NNPEKekin lankidetzan, erosketa koordinatu du, eta ziklo bat itxi du, beste ziklo bati bide ematen diona. Ziklo horretan, makina kudeatuko duen elkarte bat sortzea planteatzen da, bai eta etorkizunean egingo diren erosketak ere, zerealen eta lekadunen nekazarien garapena ahalbidetzeko.

Nafarroako zereal eta lekadun ekologikoen sektorea zorioneko dago: ekainaren 11n, osteguna, alea garbitzeko makina hautatzaile mugikor berria aurkeztu zen Ekoaldeko instalazioetan. Sektorearen eskara historiko bati erantzun zion, arazo larria baitzuen zereal eta lekadunen hazia garbitu ezin zuelako eta kooperatiba konbentzionalen zerbitzua lortu ezin zuelako. Makina berria merkatuan

Makina berriak merkatuan baldintza hobetan sartzeko aukera emango du, adibidez, bere uztetako hazia garbitzeko eta etorkizuneko landaketetarako hautatzeko

baldintza hobetan sartu ahal izateko prozesu baten hasiera da. Prozesu horri esker, adibidez, bere uztetako hazia garbitu eta hautatu ahal izango da etorkizuneko landaketetarako, eta uztak egiten ziren bakoitzean hazia erostea saihestuko da.

Lehen urrats honi beste batzuk gehitu nahi dizkiote 15 nekazariak etorkizun hurbilean, aurrerago erabakiko diren makina berriak erosita. Horren ondorioz, garbigailu mugikor berriak, errota bat jarrri edo hautagailu optiko bat erosi ahal izango dute. Horrek giza kontsumoaren merkatuan sartzeko bidea emango luke,

eta bultzada garrantzitsua izango litza-teke sektorearentzat. Gainera, pertsona gehiago sartzea planteatzen da. Makina honen erosketaren historia duela urte asko hasi zen; prozesu luzea izan da, Landa Garapeneko Planaren 16.2 neurriari heltzeko NNPEKek egindako proposamenarekin hasi zena. Neurri

horrek aukera ematen du elkarlaneko erosketak egiteko, Ekoalde abian jartzeko ere erabili zen eta funtsezkoa izan da ekimen honetarako. Hasieratik izan zen INTIA prozesu horretako beste figura garrantzitsu bat; izan ere, erakunde hori izan da beharrezko koordinazioa gauzatu duena eta abian jartzeko aholkularitza eman duena, NNPEKen laguntzarekin.

6.2 neurriari heltzeko, 15 nekazari batu behar izan dira. Horiek, orain, elkarte bihurtu behar dira, eta lehenengo akordioa lortu ondoren, pixkanaka joan eta garbitzailea erosten hasi ondoren eman beharrek hurrengo urratsak erabaki. Besteak beste, logistika, operadore bat kontratatzen den edo garbitzailearen erabilera nekazariak berek kudeatuko duten erabakitzea izango dira etorkizuneko elkarte horrek ebatzi beharko dituen gaietako batzuk, eta INTIAren laguntza eta aholkularitza eta NNPEKen lankidetzaz izaten jarraituko du.